

Vít Šisler:

CONTEMPORARY JURISPRUDENCE FOR MUSLIM MINORITIES IN EUROPE

(Posudek od vedoucího diplomní práce)

Předkládaná práce si zasluhuje pozornost z vícero důvodů. Téma, v české orientalistice zatím nezpracovávané, se týká citlivé stránky života muslimských menšin v Evropě v současnosti a velmi pravděpodobně i v další perspektivě. Je ovšem velmi náročné, neboť si vyžaduje několikeru erudici. Autor, Mgr. Vít Šisler, Ph.D., je tu kvalifikován vzácným způsobem: jako právník, jako arabista a jako zasvěcený odborník na problematiku informatiky. Tématem se zabývá podle vlastních slov již od roku 2005, hovořil o něm v příspěvcích na specializovaných mezinárodních konferencích a publikoval studie v odborných periodikách. Máme tedy co činit s prací vyzrálou, která je mj. i díky zpracování v angličtině připravena k využití pro rostoucí okruh mezinárodních zájemců a nabízí slibný možný náběh k dalšímu přínosnému výzkumu. K tomu se vrátím v závěru posudku.

Práce má dobře přehlednou strukturu. Úvod obsahuje charakteristiku islámského *fiqhu*, jeho postavení v novém prostředí neislámských evropských společností a přesný popis pramenů, s nimiž diplomant pracoval na analýze rozporných názorů soudobých muslimských autorit, které se snaží řešit právní situaci menšinových muslimských komunit. Práce probírá téma vztahů šari'ý a evropských právních systémů, roli, jakou mají při utváření islámského vědomí (*production of Islamic knowledge*) fatwy od uznávaných právních autorit a téma způsobů pojmání islámské autority v západní Evropě. Po těchto prvních pěti kapitolách autor přechází k vlastnímu jádru práce, jímž je analýza více než 500 *fatew*, jejichž texty získával převážně z webových stránek, některé (zvl. v případě al-Qaradáwího) také z arabských knižních vydání. Zřetelně vysvítají rozdílnosti názorů: na jedné straně nekompromisní formulace platnosti jediné šari'ý vždy a všude (Omar Bakrý, Ibn Báz, Šajch Uthajmín), na druhé straně určitá flexibilita přístupu známé mediální autority (Qaradáwího koncept *fiqh al-aqallíjât*) a pragmatismus evropských muslimských právních institucí (Evropská rada pro fatwy a výzkum), včetně paralelní kvazi-soudní praxe (britská Islámská šariátská rada). Závěry shrnují tuto vícesměrnou tematiku, všímají si možnosti využívat rozpornosti *fatew* (tzv. *fatwa shopping*) a přecházejí k obecné úvaze o možných perspektivách islámu a konkrétně šariátského práva v Evropě. Vyústěním je krátké zamyšlení o místě náboženství ve veřejném prostoru.

S autorem jsem o práci podrobně hovořil ještě před její finalizací. K obecné chvále jejího významu a propracování dodávám nyní jen dvě krátké korekturní připomínky: na s. 22 má být Algeria a nikoli Algiers, neboť francouzská kolonizace se týkala celé země a nikoli jen její metropole; a na s. 44 jméno saúdského muftího má znít M. b. Ibráhím Ál al-Schaykh, neboť patřil k významnému rodu *Ál aš-Šajch*. Pozitivně hodnotím autorovo rozpoznání, že postavení *imáma* v Evropě se pojetím liší od tradic této funkce v mateřských zemích islámu (ss. 32-33). Dodávám, že určité problémy má také zavedený a bohužel nenahraditelný termín pro muslimská menšinová společenství *community*; na tuto skutečnost poukazoval již např. boloňský odborník Stefano Allievi a také já sám mám zkušenosti s rozpaky některých muslimů při hovoru o jejich „komunitě“. K závěru otevírajícímu se širší sociologické reflexi dodávám, že v případě další práce na tématu by autor mohl využít myšlenky o „náboženském poli“ (*le champs religieux*), jak je koncipoval Pierre Bourdieu, Gellnerovy myšlenky o občanské společnosti jako nepřijatelné pro islám (včetně mé kritiky), případně se zaměřit na arabistickou historickou rešerši o právním postavení muslimů pod režimem jinověrců, jak ukazoval Ibn Tajmíja.

Souhrnem tedy lze znovu konstatovat, že jde o práci zralou, vyzývající k akademické diskusi. Požadavky kladené na magisterské práce plní s vrchovaně. Doporučuji ji k obhajobě.

V Praze 4. srpna 2011

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.